

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Інститут журналістики
Кафедра мови та стилістики

ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник директора
Тривалість роботи
В.М.
року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мовна підготовка: українська мова
для студентів

галузь знань 06 журналістика
спеціальність 061 журналістика
освітній рівень перший, бакалавр
освітньо-професійна програма: *журналістика та соціальна комунікація, видавнича справа та медіаредагування, медіапродюсування, реклама та зв'язки з громадськістю*
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2020 / 2021
Семестр 1, 2
Кількість кредитів ECTS 5
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю іспит

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. Кочер (Волобуєва А.М.) «31» серпня 2021р.
на 2022/2023 н.р. Кочер (Волобуєва А.М.) «29» серпня 2022р.
на 2023/2024 н.р. Кочер (Волобуєва А.М.) «31» серпня 2023р.

Розробники: *Наталія Шумарова, доктор філологічних наук, професор кафедри мови та стилістики; Ірина Мариненко, кандидат філологічних наук, доцент, виконувач обов'язків завідувача кафедри мови та стилістики*

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о.зав. кафедри мови та стилістики

 (Мариненко І. О.)

Протокол № 1 від «26» серпня 2020 р.

Схвалено науково-методичною комісією Інституту журналістики

Протокол від «31» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії (Волобуєва А. М.)

1. Мета дисципліни – поглибити компетентності майбутніх журналістів та інших фахівців медіагалузі у сфері сучасної української мови, сформувані стійкі вміння послуговуватися сучасними нормами вимови і слововживання, варіативними мовними засобами, правильно й грамотно висловлювати думку, удосконалити навички вільного усного спілкування.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Уміти будувати правильне й логічне висловлення, оформлюючи його інтонаційно відповідно до змісту й умов комунікації.
2. Володіти навичками добору слів і граматичних конструкцій під час побудови усного висловлення й тексту.

3. Анотація навчальної дисципліни.

Дисципліна вчить студентів усного та писемного спілкування з дотриманням норм сучасної української мови відповідно до комунікативної мети, ситуації спілкування, соціальної ролі та статусу мовця. У процесі навчання студенти вчать знаходити оптимальні засоби вираження думки й аргументовано відстоювати її в усному й писемному спілкуванні. Дисципліна сприяє формуванню і розвитку такої загальної компетентності, як здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

4. Завдання (навчальні цілі):

знати:

- норми сучасної української мови;
- основи орфоепії для ефірного мовлення;
- словники й довідкову лінгвістичну літературу;
- складні випадки правопису та словозміни різних частин мови;
- ролі та функції членів речення, типи простих і складних речень, засоби зв'язку в них;
- закономірності побудови тексту, теоретичні засади культури мовлення з погляду його лексико-семантичної та синтаксичної будови

вміти:

- володіти орфоепічними, лексичними, граматичними, стилістичними нормами;
- послуговуватися голосовими можливостями для досконалого акту комунікації;
- враховувати й уміло застосовувати контекстуальні відтінки лексичних значень слів;
- розрізняти багатозначність, омонімію, паронімію, синонімію, антонімію й оптимально послуговуватися цими лексико-семантичними явищами;
- доречно застосовувати фразеологічні одиниці різних типів;
- створювати журналістські тексти, побудовані на вивчених лексичних і фразеологічних одиницях;
- користуватися усіма типами словників;
- добирати морфологічні варіанти й синоніми під час написання журналістських текстів;
- вправно володіти правилами побудови словосполучень і речень української мови;
- розрізняти смислові й стилістичні особливості використання різних типів речень;
- логічно й граматично правильно будувати зв'язний текст.

Дисципліна спрямована на формування таких програмних компетентностей:
ЗК 11. Здатність спілкуватися державною мовою.

5. Результати навчання (РН) за дисципліною:

Результат навчання			
--------------------	--	--	--

(1. знати; 2. вмiти; 3. комунiкацiя; 4. автономнiсть та вiдповiдальнiсть)		Форми (та/або методи i технологiї) викладання i навчання	Методи оцiнювання та <u>пороговий</u> критерiй оцiнювання (за необхідностi)	Вiдсоток у пiдсумковi оцiнцi з дисциплiни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати критерiї гарного мовлення, сучаснi норми української мови (орфоепiчні, акцентуацiйнi, орфографiчні, норми слововживання й словозмiни, граматичнi, пунктуацiйнi тощо), розумiти семантичну структуру слова i природу переносного значення; вмiти обирати доречну форму слова, логiчно будувати висловлення i оформляти його вiдповiдно до пунктуацiйних норм.	Лекцiя, практичне заняття	Усна вiдповiдь	10%
1.2.	Знати лексико-семантичну i фразеологiчну диференцiацiю мови; розумiти системнi вiдношення в лексицi, фразеологiї i граматичнi, стилевi й стилiстичнi вiдмiнностi мовних засобiв рiзних рiвнiв.	Лекцiя, практичне заняття	Усна вiдповiдь, модульна контрольна робота	10%
1.3.	Знати найважлившi словники української мови	Лекцiя, практичне заняття	Самостiйна робота	5%
1.4.	Комплекснi знання з орфоепiї, лексикологiї, фразеологiї, граматичнi, стилiстики й пунктуацiї української мови	Практичне заняття	iспит	10%
2.1.	Умiти користуватися мовними засобами вiдповiдно до поставленої мети i нормативних характеристик слова чи словоформи	Практичне заняття	Письмовi вправи, творчi роботи, модульна контрольна робота	10%
2.2.	Умiти вживати фразеологiчнi одиницi як засiб увиразнення усного тексту; використовувати стилiстичнi можливостi граматичнi	Практичне заняття	Презентацiя творчих робiт	5%
2.3.	Умiти послуговуватися словниками української мови, шукати необхідну iнформацiю	Практичне заняття	Самостiйна робота	5%
2.4.	Практичне застосування набутих знань пiд час виконання комплексних завдань	Практичне заняття, самостiйна робота	iспит	24%

3.1	Спілкуватися в запропонованих і спонтанних, непередбачених ситуаціях	Мовнокомунікативні ігри на практичних заняттях, виконання письмових комунікативних завдань	Мовнокомунікативна гра, презентація підготовленого завдання	10%
4.1	Самостійно опрацьовувати матеріал і презентувати його на практичних заняттях, готувати виступи на запропоновану тему	Самостійна робота, практичне заняття	Усна відповідь, письмові завдання, творчі роботи	5%
4.2.	Відповідальність і самостійність під час виконання підсумкових завдань	Практичне заняття, самостійна робота	Іспит	6%
	Разом			100%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1	4.2
Програмні результати навчання (назва)											
ПР 11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки. Контроль знань студентів здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної підготовки – результати навчання (знання 1.1 – 1.4), що складає 40% від загальної оцінки, та оцінювання практичної підготовки – результати навчання (вміння 2.1-2.4); (комунікація 3.1); (автономність та відповідальність 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Упродовж кожного семестру 50 % балів відводиться на аудиторні заняття (практичні заняття, модульні роботи) і 50 % – на самостійну роботу у вигляді творчих завдань, написання текстів із заявленим завданням тощо.

Схема формування оцінки в 1 семестрі.

У першому семестрі до складання залікової контрольної роботи, яка оцінюється в 20 балів, студент має набрати не менше 40 балів (рекомендовано – 48 балів), максимально 80 балів. Під час складання заліку в I семестрі (залікова контрольна робота) студент може отримати максимально 20 балів, мінімально 12 балів, тобто 60% від максимальної величини, що разом із балами, отриманими впродовж семестру, визначить його оцінку.

Схема формування оцінки в 2 семестрі.

У другому семестрі, який завершується письмовим іспитом, студент повинен набрати не менше 20 балів (рекомендовано – 36 балів), максимально – 60 балів. На іспиті студент може отримати максимально 40 балів, мінімально – 24 бали.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання (I семестр):

	ЗМ-1, 2	
	Min. 48 балів	Max. 80 балів
Усна відповідь на практичних заняттях оцінюється в 5 балів	8x3=24	8x5 = 40
Самостійна робота у формі творчих завдань	4x3=12	4x5 =20
Модульна контрольна робота	1 x 12=12	1x20=20

- підсумкове оцінювання (I семестр):

- форма оцінювання – залік;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 20;
- форма проведення заліку – письмова контрольна робота, яка 1) може бути об'єднана з модульною контрольною роботою; 2) може містити одне теоретичне й кілька практичних завдань (на вибір викладача, який веде практичні заняття);
- кожне завдання для позитивного оцінювання має бути виконане щонайменше на 60 %, інакше таке виконання вважається незадовільним;
- усі завдання виконуються самостійно, без допомоги конспектів, підручників та інших джерел інформації (як-от інтернет-сайти тощо).

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка
Мінімум	24	24	12	60
Максимум	40	40	20	100

Студенти, які в I семестрі набрали сумарно менше 60 балів, обов'язково повинні виконати комплексну контрольну роботу на задовільну оцінку (повинні виконати не менше, ніж 60 % завдань).

- семестрове оцінювання (II семестр):

	ЗМ-3, 4	
	Min. 36 балів	Max. 60 балів
Усна відповідь на практичних заняттях оцінюються у 2 бали	14x1,5=21	14x2,5=35
Самостійна робота у формі творчих завдань	3x3=9	3x5=15
Модульні контрольні роботи (дві)	2x3=6	2x5=10

- підсумкове оцінювання (II семестр)

- форма оцінювання – іспит;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40;

- форма проведення іспиту – письмова, види завдань – одне теоретичне питання і практичні завдання (або тестові завдання, або комбінування тестових і практичних завдань) з різних тем курсу;

- кожне завдання для позитивного оцінювання має бути виконане щонайменше на 60 %, інакше таке виконання вважається незадовільним і оцінюється в 0 балів;

- списування під час іспиту (із конспектів, підручників або інтернет-сайтів) автоматично веде до незадовільної оцінки.

- умови допуску до підсумкового іспиту:

- за виконання навчальної програми (авдиторних занять, самостійної роботи і написання модульних і контрольних робіт) студент має отримати впродовж семестру не менше 20 балів (рекомендований мінімум складає 36 балів). Мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – 24 бали. Якщо екзаменаційна робота написана на 23 бали і менше, ці бали не додаються до семестрових, а студент отримує незадовільну оцінку.

Студент, який набрав сумарно меншу кількість балів, ніж критично-розрахунковий мінімум 20 балів, до складання іспиту не допускається.

	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.2 Організація оцінювання:

Дисципліна викладається упродовж двох семестрів, поділена на 4 змістові модулі (частини) – по 2 модулі в кожному семестрі. Кожен змістовий модуль включає в себе лекції, практичні заняття та самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У I семестрі до змістового модуля 1 (ЗМ1) входять теми 1–2 (практичні 1–5), до змістового модуля 2 (ЗМ2) – тема 3 (практичні 6–12); у II семестрі змістовий модуль 3 містить у собі тему 1 (практичні 1-8), змістовий модуль 4 містить теми 2-3 (практичні 9–19).

Оцінювання успішності знань студентів здійснюється у двох формах: семестрове оцінювання (практичні заняття, самостійна робота, модульні роботи) і підсумкове оцінювання (залік у I семестрі та іспит у II семестрі).

Успішне виконання завдання (практичні завдання, самостійна робота, іспит) передбачає отримання за роботу не менше 60% від максимальної оцінки.

Загальна сума балів у кожному семестрі – 100 балів (із них у I семестрі: семестрове оцінювання – максимум 80 балів, підсумкове оцінювання (залікова контрольна робота) – максимум 20 балів; у II семестрі: семестрове оцінювання – максимум 60 балів, підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів).

Після завершення змістового модуля проводиться контрольна робота під час практичного заняття у вигляді письмової роботи з виконанням практичних завдань.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи:

а) кожне завдання оцінюється позитивно лише за умови його виконання щонайменше на 60 %, в іншому разі завдання оцінюється в 0 балів; максимальна кількість балів за МКР у I семестрі – 20, у II семестрі – дві МКР по 8 балів кожна;

б) робота виконана охайно, допускаються лише два випадки виправлень (усі наступні «відновлення» вважаються помилкою);

в) модульна робота виконується в межах зазначеного часу – не більше 40 хвилин МКР № 1 і 2; не більше 80 хвилин МКР № 3, а також підсумкова контрольна робота.

Самостійна робота – творчі завдання, тексти із заявленим завданням (вірш / есей).

Оцінювання завдань самостійної роботи: максимальна кількість балів за кожне завдання – 5, що складаються з таких компонентів:

* для усних завдань:

а) доречно підібраний темп і гучність мовлення – 1 бал;

б) дотримання норм вимови (у т.ч. виразність) – 3 бали;

в) вчасність виконання роботи – 1 бал;

* для письмових завдань:

а) точність і повнота виконання завдання – 2 бали;

б) орфографічна, стилістична та пунктуаційна грамотність – 2 бали;

в) вчасність виконання роботи – 1 бал.

Усі семестрові роботи (практичні завдання, самостійна робота) складаються викладачеві в робочий час. Викладач має перевірити й оцінити роботу упродовж одного робочого тижня.

Додаткова інформація 2022 року: у період дії воєнного/надзвичайного стану студенти, котрі не мають можливості відвідувати заняття, можуть самостійно опрацювати навчальний матеріал, сформулювати компетентності, здобути практичні результати навчання, передбачені темою заняття, та надати викладачеві письмові роботи протягом 14 календарних днів після відповідного заняття. Матеріали й завдання для самостійного формування компетентностей викладач оприлюднює в Google-класі.

Оцінювання відповідей під час занять завершується оголошенням балів (за згодою студента) або ознайомленням з оцінкою в індивідуальному порядку відразу після закінчення заняття. Результати письмових і модульних робіт оголошуються на наступному занятті або через тиждень після того, як була виконана письмова робота. Сумарну кількість балів необхідно оголосити на останньому занятті або протягом тижня довести до відома студентів через узгоджений з ними канал комунікації.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ I семестр

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	практ.	сам. роб.
Змістовий модуль 1 Основи гарного мовлення				
1	Тема 1. Мова як основний засіб комунікації. Суспільні функції мови. Українська мова серед мов світу. Мова і мовлення. Усне і писемне мовлення. Поняття норми, традиції й інновації. Культура мовлення. Критерії гарного мовлення	2	6	8
2	Тема 2. Слово як носій інформації. Ознаки слова. Слово у висловленні й тексті. Значення слова, структура значення. Поняття про конотацію. Емоції та експресія у слові: слова, що називають емоції, слова, що викликають емоції. Багатозначність (полісемія) і образність. Поєднання слів: семантичний аспект розгортання висловлення (переносне значення слова, семантична сполучуваність слів у реченні).	2	2	4
3	<i>Модульна контрольна робота</i>		2	
Змістовий модуль 2 Лексика і фразеологія української мови у функціонально-прагматичному аспекті				
4	Тема 3. Системні зв'язки слів. Лексика з погляду походження і вживання Системні зв'язки слова (синонімія, антонімія). «Хибні друзі мовця» - омоніми, пароніми, росіянізми. Ігри зі словом: обігрування слів, зіставлення, протиставлення, асоціації. Лексика з погляду походження. Вживання іншомовних слів: потреба, мода, стиль, стилістика. Терміни і професіоналізми. Фразеологічне багатство української мови. Стильова та стилістична диференціація лексики і фразеології. Словники сучасної української мови.	2	12	8
5	Залікова контрольна робота		2	
	УСЬОГО	6	24	30

II семестр

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	практ.	сам. роб.
Змістовий модуль 1.				
1	Тема 1. Морфологічна унормованість медіатексту. Формотворення і словотворення іменників та прикметників. Проблемні питання відмінювання іменників. Дієслівні форми. Дієприкметник в українській мові. Синонімія службових частин мови. Грамотність писемного медіатексту.	2	14	16
2	<i>Модульна контрольна робота № 1</i>		2	
Змістовий модуль 2				
3	Тема 2. Речення в медіатексті. Комунікативна сутність речення/повідомлення. Проблеми координації присудка з підметом. Актуальне членування речення. Особливості будови синтаксичних конструкцій у текстах ЗМК (односкладні, неповні речення, їх використання). Способи ускладнення простого речення, пунктуація в ускладненому реченні.	2	12	16
4	Тема 3. Складні речення: їх різновиди, пунктуаційне оформлення. Текст як найвища мовно-комунікативна одиниця. Принципи побудови зв'язного й цілісного тексту. Зв'язки і відношення всередині тексту, засоби їх вираження	2	8	14
5	<i>Модульна контрольна робота № 2</i>		2	
	УСЬОГО	6	38	46

Загальний обсяг – **150 год.**, у тому числі:

Лекції – **12 год.**

Практичні заняття – **62 год.**

Самостійна робота – **76 год.**

9. Рекомендована література:

Основна:

1. Данильчук Д. В. Стилiстичний синтаксис: збiрник вправ: практикум (Електронне видання). Київ, 2021. 172 с. (http://labs.journ.knu.ua/mova/wp-content/uploads/2021/07/Danylchuk.-Stylistychnyy-syntaksys_Praktykum.pdf)
2. Мариненко І. О. Лексикологія української мови: практикум. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2017. 159 с. (<http://labs.journ.knu.ua/mova/wp-content/uploads/2020/09/Iryna-Marynenko-LEKSYKOLOHIYA-UKRAYINS-KOYI-MOVY-PRAKTYKUM.pdf>)
3. Мариненко І. Синтаксис української мови (з правилами пунктуації): навчальний посiбник. Київ, 2021. (http://labs.journ.knu.ua/mova/wp-content/uploads/2022/01/Marynenko_I_SYNTAKSYS_Posibnyk_2021.pdf)
4. Орфоепічний словник української мови: У 2-х тт. Київ, 2001–2003.
5. Плющ Н., Бондаренко В. Сучасна українська мова. Орфоепія: навчальний посiбник. Київ, 2007. 207 с.
6. Плющ М. Я., Леута О. І., Гальона Н. П. Сучасна українська літературна мова: Збiрник вправ (2-ге вид., переробл. і допов.). Київ: Вища школа, 2003. 287 с.
7. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного. Київ: Либiдь, 2013. 360 с.
8. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум: навчальний посiбник. Київ, 2004. 216 с.
9. Сучасна українська мова : підручник / За ред. О. Д. Пономарева. 4-те вид. Київ, 2008. 488 с.
10. Шумарова Н. П. Соціолінгвістика. Київ, 2015. 157 с.

Додаткові:

11. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: Посiбник / Заг. ред. О. Сербенської. Львів: Априорі, 2017. 304 с.
12. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. 4-е вид., перероб. і доп. Київ: Українська книга, 1997. 336 с. (та ін. видання).
13. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 232 с.
14. Багмут А. Й., Борисюк І. В., Олійник Г. П. Інтонаційна виразність звукового мовлення засобів масової інформації. Київ, 1994. 190 с.
15. Брайчевський М. Походження слов'янської писемності. Київ: Києво-Могилянська академія, 2009. 152 с.
16. Винницький В. Українська акцентна система: становлення, розвиток. Львів: Бiблiос, 2002. 578 с.
17. Волощак М. Неправильно – правильно: довідник з українського слововживання. За матеріалами ЗМІ. Друге доповнене видання. Київ: Вид. центр «Просвіта», 2003. 160 с.
18. Гливінська Леся. Українська мова. Фонетика. Орфоепія : навч. посiб. Київ: Логос, 2010. 416 с.
19. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: словник-довідник. Київ: Либiдь, 1995. 191 с.
20. Головащук С. І. Словник-довідник з правопису та слововживання / за ред. В. М. Русанівського. Київ: Наук. думка, 1989. 830 с.
21. Гриб В. П. Постановка мовного голосу. Луцьк: Вид-во Волинського НДУ імені Лесі Українки, 2001. 26 с.
22. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. Київ: Рад. школа, 1986. 222 с.

23. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перформер : пер. з пол. Львів: Центр гуманітарних досліджень Львівського держуніверситету ім. І. Франка, 1999. 186 с.
24. Данильчук Д. Український правопис: роздоріжжя і дороговкази. Київ: Либідь, 2013. 224 с.
25. Демська О. М., Кульчицький І. М. Словник омонімів української мови. Львів: Фенікс, 1996. 223 с.
26. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2000. 68 с.
27. Караванський С. Пошук українського слова, або Боротьба за національне «я». Київ: Академія, 2001. 233 с.
28. Коваль А. П., Коптілов В. В. Крилаті вислови в українській літературній мові. Київ: Вища шк., 1975. 334 с.
29. Колібаба Л., Фурса В. Словник дієслівного керування. Київ: Либідь, 2017. 656 с.
30. Мамалига А. І. Синтаксис тексту // Різун В. В., Мамалига А. І., Феллер М. Д. Нариси про текст. Київ, 1998. <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=139>
31. Михайленко В. М. Теорія твору й тексту: навч. посібник. Київ: Паливода А. В., 2013. 256 с.
32. Непійвода Н. Ф. Сам собі редактор: Порадник з української мови. Київ: Українська книга, 1998. 240 с.
33. Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ: Наша культура і наука, 2004. 434 с.
34. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». Київ: Академія, 2001. 148 с.
35. Полюга Л. М. Словник антонімів / за ред. Л. Г. Паламарчука. Київ: Довіра, 2004. 284 с.
36. Сербенська О., Волощак М. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем. Київ: Вид. центр «Просвіта», 2001. 204 с.
37. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. Київ: Критика, 2005. 464 с.
38. Тоцька Н. І. Сучасна українська мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія: посібник. Київ: Вища шк., 1995. 151 с.
39. Українська мова: практикум. Навчальний посібник / Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. Київ: Либідь, 2001. 384 с.
40. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні, Ін-т української мови. Київ: Наукова думка, 2019. 282 с.
41. Фразеологічний словник української мови: У 2 т. К., 1993.
42. Шевченко Л. Ю., Різун В. В., Лисенко Ю. В. Сучасна українська мова. Довідник. Київ, 1993. 336 с.

10. Додаткові ресурси:

43. www.mova.info (Лінгвістичний портал: Корпус української мови; Словники; Довідка; Правопис; Електронний підручник)
44. www.journ.univ.kiev.ua (Електронна бібліотека Інституту журналістики) (див. "Корисні посилання")
45. <https://r2u.org.ua> (Російсько-українські словники)
46. <http://litopys.org.ua/links/inmovozn.htm> (Сайт «Ізборник»)
47. <https://ukr-mova.in.ua/> (Освітній проєкт «Мова – ДНК нації»)